

illius diei mundano impediatur strepitu et externis sollicitudinibus; sed potius animi recollectione aliisque pietatis operibus illum diem solemniorem habeat

637. — Hortamur enixe sacerdotes omnes, praesertim vero parochos, ut ad pietatem et religionem informet et curam gerant paternam erga pueros, qui vocationis divinae ad sacrum ministerium indicia praeferant.

TITULUS VIII.

DE MATRIMONIO.

CAPUT I. — *De Sponsalibus et Bannis.*

638. — Parochus ad examen apud nos dictum *Presentación* nullatenus sponso admittat, qui ad aetatem a iure canonico praescriptam nondum pervenerint, quatuordecim scilicet annorum pro viro et duodecim pro femina.

639. — Si minime constet sponso ad aetatem in matrimonium contracturis requisitam pervenisse, Parochus instrumentum exigat de hac re desumptum e libris parochialibus in quibus collati baptismi attestations inscribuntur, vel alio quovis modo probato dubium expellat.

640. — Si alter vel uterque sponsorum viduus sit, ad examen pariter non admittatur, nisi instrumentum canonicum et fidem faciens exhibuerit de priori matrimonio contracto deque morte coniugis secuta. Huiusmodi instrumentum Parocho vel Episcopo tradendum prout coniux intra vel extra dioecesim vita cesserit.

641. — Contrahentium parentibus insciis aut iure reluctantibus parochus ad examen gressum minime fa-

ciat; quia etsi matrimonium absque parentum consensu validum sit, tamen haec agendi ratio ab Ecclesia improbatum propter innumera dissidia quae in familiis inde solent oriri.

642. — Ast parochi parentes hortentur ne unquam nisi gravissimis de causis filios suos a matrimonio prohibeant, sed ea prudenter suadeant quae in Domino filiis expedire videantur, libertatem illorum nullo modo cohibentes.

643. — Parentum consensus in scriptis matrimonialibus actis adiiciatur.

644. Parochi antequam examen aggrediantur sedulo inquirant contrahentium domicilium, et ulterius minime procedant quin certiores evadant unum, aut alterum, aut ambo ad suam Paroeciam pertinere.

645. — Ad hoc ut melius indigentibus consulatur, curabunt Episcopi parochos saltem identidem per annum statis temporibus ad se vocare indigentes suae paroeciae, eisque diem constituere ut absque ulla taxa eorum matrimonia celebrentur.

646. — Vagi contrahentes ad Paroeciam ubi hic et nunc degunt accedere possunt.

647. — Qui matrimonium cum alia attentaverit coram civili tantum magistratu ad examen non admittatur inconsulto Episcopo.

648. — Scopus huius examinis est inquirere verum statum sponsorum utrum nempe canonice idonei sint ad matrimonium contrahendum; magna igitur cum diligentia, prudentia et sagacitate procedant parochi in huiusmodi examine peragendo.

649. Testes afferantur qui sponso antea bene cognoverint attentam aetatem eorum qui matrimonium inire cupiunt.

650. – Sint etiam testes probi, prudentes, veraces, fidedigni, parochus vel eius scribe vulgo *Notario* bene noti, vel alicui personae prudenti, quae parochum certiore faciat de eorum idoneitate ad testimonium ferendum.

651. – Si de idoneitate testium aliquod dubium oriatur, eorum testimonium non admittatur.

652. – Ad testimonium reddendum hac super re praeferantur consanguinei extraneis, et cives exteris; nec admittantur vagi nisi iustam ob causam et re mature perpensa.

653. – In defectu virorum ad testificandum mulieres quoque possunt admitti.

654. – Ipse parochus vel eius vicarius testimonia recipiat et processum instituat, ut testes rite interrogentur et impedimenta si quae sint detegantur: sed nullatenus huius muneris executio *Notario* committatur, nisi sit clericus saltem in sacris ordinibus constitutus.

655. – Parochus, vel eius scribe dictus *Notario*, apprimè describat in libro nomen, cognomen, aetatem, locum residentiae, statum, professionem testis eiusque depositionem et iuramentum.

656. – Aetate minores testes esse non possunt, nisi in casu necessitatis et dummodo sint probitate conspicui.

657. – Etiam si a iure statutum non sit tempus a quo testis sponso cognoscere debeat, nos tamen Conc. Mex. III vestigiis inhaerentes, quod testes requirit « qui contrahere volentes ante bene cognoverint attentam aetate eius qui ad matrimonium recipi cupit, » sequentia statuimus: Si de adolescentibus agatur qui numquam de sua parocia exierint, quicumque eiusdem paroe-

ciae indiscriminatim poterunt de illis testimonium reddere, dummodo aetatem requisitam habeant: si autem agitur de contrahentibus provectoris aetatis, qui in diversis parocciis domicilium aut quasi domicilium contraxerint, non sufficet ut testes adducantur qui ipsos cognoverint a quinque vel sex annis qui examen praecedunt, neque sufficet ut asserant se sponso cognoscere a die quo ibidem versantur; unde nisi testes compareant qui testificare possint ipsos nullibi sese impedimentis irretiisse, parochi aliarum parocciarum in quibus versati sunt etiam in scriptis rogentur ut ibidem quoque inquisitio hac de re perficiatur.

658. – Testes interrogentur caute et diligenter ab eis que exigatur in depositionibus causa scientiae.

659. – Inquisitione rite peracta, nisi constiterit sponso aliquo vel occulto impedimento detineri, ad matrimonium poterunt admitti.

660. – Cum apud nos vigeat consuetudo ab omnibus admissa, quaeque ad praxim facillime deducitur, collocandi videlicet sponsam in loco tuto auctoritate Parochi, sive quia adiuncta id postulant, sive quia sponsus ita requirit; hoc in casu haec erunt observanda.

661. – Parochus sponsam tuto loco minime tradat custodiendam, nisi examine et inquisitione praevis rite peractis iustaque interveniente causa.

662. – Causae iustae sunt, libertas ad matrimonium et periculum illicitae familiaritatis inter sponso: prima causa intercedit quando parentes irrationabiliter inviti matrimonium impediunt, vel aliquis extraneus idem facere malitiose intendit, vel denique raptum praecedit: secunda, quando sponsa parentibus et tutoribus orbata est, praecipue si familiaritas inter contrahentes extitit.

663. – Si sponsa in tuto loco est reponenda, stricte inhibemus ne id fiat in domo parochiali aut alterius cuiuscumque sacerdotis.

664. – Parochis caute ac prudenter in his omnibus est procedendum, et quoad fieri potest de parentum sponsae consensu necnon et ipsius sponsi, ne difficultatibus apud civilia tribunalia implicentur.

665. – Inquisitione peracta, matrimonium in Ecclesia publice est denuntiandum, iuxta Concilium Tridentinum, quod Sacri Later. Conc. vestigiis inhaerendo praecipit, ut in posterum antequam matrimonium contrahatur ter a proprio contrahentium parochis, tribus continuis diebus festis in Ecclesia, inter missarum solemnias publice denuntietur inter quos matrimonium sit celebrandum.

666. – Scopus denuntiationum est ad certitudinem moralem de libertate et canonica idoneitate contrahentium devenire.

667. – Si sponsi igitur in diversis degant paroeciis, uniuscuiusque contrahentis parochus praedictas denuntiationes peragat, quae etiam fieri debent in aliis paroeciis, ubi sponsi domicilium vel quasi domicilium contraxerint.

668. – Parochus autem matrimonio nullo modo assistere audeat, nisi a parochis, in quorum paroeciis matrimonium publicatum fuerit, certior factus fuerit de tribus denuntiationibus rite peractis, atque ipsorum testimonio constiterit nullum impedimentum fuisse detectum, quod matrimonio celebrando obstare possit.

669. – Quo vero scopus bannorum obtineatur, parochi fidelibus prudenter exponant impedimenta quae frequentius occurrunt, ipsosque moneant omnes stricta obligatione teneri impedimenta quae forte sciverint aperiendi etsi occulta et dubia.

670. – Si quando bannorum dispensatio petenda est, parochi eam non expostulent, nisi ipsis certo moraliter constet sponso nullo ad contrahendum impedimento detineri: Episcopi vero, quibus hanc dispensandi facultatem Synodus Tridentina concessit, eadem non utantur nisi gravi et legitima de causa, quia non semel matrimonium contracturi malitiose hanc dispensationem petunt.

671. – Circa matrimonia peregrinorum, vagorum, militum et exterorum prudentissime agendum est, prae oculis habitis normis a probatis auctoribus traditis et praesertim Decretis et Instructionibus S. Sedis.

672. – Vagi, milites et exteri diligentissime interrogentur circa locum originis, tempus transactum ab illorum loci separatione, quamnam aetatem tunc habebant, in quibusnam locis sint commorati et per quodnam tempus: de his omnibus Episcopus certior fiat, ut decernat quid faciendum.

673. – Denique prae oculis habeantur Decreta S. Sedis praesertim Instructiones S. Officii an. 1868 et 21 Aug. 1676¹, circa modum probandi obitum alicuius coniugis vel statum libertatem.

CAPUT II. – *De matrimonii celebratione.*

674. – Nullus sacerdos matrimonio assistere praesumat absque Ordinarii vel Parochi expressa licentia et positis ponendis.

675. – Cum ad sacramenta admitti non debeant qui veritates ad salutem necessarias ignorant, parochi invigilare debent ne matrimonio assistant eorum qui eiusmodi laborent ignorantia, quin prius edoceantur ac examinentur.

¹ Vide App. nn. 13 et 14.

676. – Prae oculis habeant parochi in hac re sequentia Conc. Mex. III verba: « Parochis etiam praecipitur ne quemquam ad benedictionem nuptialem admittant nisi prius illum hortati fuerint, ut Orationem Dominicam, Salutationem angelicam, Antiphonam *Salve Regina*, Symbolum Apostolorum, Fidei Articulos, Praecepta Decalogi, Praecepta Ecclesiae, septem Sacramenta ac septem vitia capitalia, si ea ignoraverit quamprimum addiscat; » et interim eum non admittant ad nuptias celebrandas. Adlaborandum autem est parochis ut haec omnia, non tantum memoriter teneat, sed etiam mente capiat qui ea ignorare comperiatur.

677. – Item quoad statum gratiae necessarium ad hoc sacramentum fructuose suscipiendum volumus observari Conc. Mexicanum III haec habens: « Ex eo magna incommoda et infelices eventus oriuntur, quod matrimonia nec sincero animo nec ad sacrorum canonum praescriptum contrahuntur. Quare Episcopi et ecclesiastici iudices in executione eorum, quae de Sacro Matrimonii sacramento iure disposita sunt, omnem operam collocare debent. Quae maxime cupiens haec Synodus praecipit curatis omnibus, tam saecularibus quam regularibus, ut curent diligenter ne aliqui ex sibi subditis prius per verba de praesenti matrimonium contrahant quam peccata sua confiteantur; quo se ad suscipiendam gratiam praeparent quae in hoc sacramento confertur: hoc enim et ad vitam coniugalem cum omni pietate et tranquillitate degendam, et ad prolem educandam ad coelorumque patriam dirigendam convenientissimum principium erit. »

678. – Quamvis matrimonium per procuratorem si debitae conditiones serventur validum sit, tamen nisi

mandatum procurationis approbetur in curia episcopali et facultas ab Ordinario obtineatur, parochus huiusmodi matrimonio non assistat.

679. – Frequenter accidit concubenarios in eadem domo manentes graviter aegrotare et a parochis auxilia petere spiritualia. His in adiunctis parochi sequentia praee oculis habeant.

680. – Stricte inhibemus parochis ne matrimoniis assistant concubinariorum eiusmodi nisi gravi de causa.

681. – Graves causae sunt 1° legitimatio prolis, 2° bonum spirituale aegroti et 3° ne morte viri mulier infamata relinquatur.

682. – Si ad matrimonium iuxta dicta procedendum est, ante eius celebrationem ponantur de iure ponenda: si vero tempus non suppetat instante periculo mortis, parochus, debita inquisitione peracta, certior factus de eorum habilitate ad contrahendum et dispensatis dispensandis ad matrimonium procedat. Postea vero de omnibus Episcopus certior reddatur.

683. – Caveant tamen parochi ne temere se gerant in huiusmodi matrimoniis dispensationes elargiendo, quas formaliter non acceperint; a fortiori quas neque ipsi Ordinarii possent concedere. Quare praee oculis habeant specialia indulta apostolica propriis Episcopis concessa, quae ipsis legitime subdelegata fuerint.

CAPUT III. – De matrimoniis mixtis et de matrimonio dicto civili.

684. – Cum de aliquo matrimonio mixto ineundo agatur, parochus omni prudentia et zelo catholicam partem ab hoc matrimonio deterrere satagat, eamque doceat Ecclesiam ab eiusmodi matrimoniis semper abhorruisse, tum ob flagitiosam in divinis communicatio-

nem, tum ob impendens catholico coniugi perversionis periculum, tum ob pravam sobolis institutionem. (Instr. edita iussu Pii IX d. 15 Nov. 1858).

685. – Si his non obstantibus matrimonium huiusmodi contrahere volentes in suo proposito pertinaciter perseverent, parochus de omnibus Episcopum certiore reddat et causas veraciter exponat. Ad celebrationem vero matrimonii minime gressum faciat nisi dispensatione prius rite obtenta ac necessariis cautionibus praemissis: pars nempe catholica promittere debet pro viribus adlaboraturam ut pars acatholica ad fidem convertatur; pars autem acatholica spondere debet se numquam parti catholicae obstaculo futurum quominus onera et officia catholicorum propria adimpleat; ambobus vero in tuto ponenda institutio universae sobolis utriusque sexus in religione catholica: et haec omnia sub iuramento promittantur.

686. – Episcopus vero facultate dispensandi ab Apostolica Sede obtenta minime utatur nisi memoratae cautiones in tuto rite ponantur: et adamussim serventur instructiones S. Sedis una cum decretis quae de hac re lata sunt.

687. – Sciant parochi mixtas hasce nuptias extra Ecclesiam nulla benedictione adhibita aut sacro ritu celebrandas esse.

688. – Denique parochi, nisi praevideant monitionem certo non fore profuturam, et scandalum insuper absit, moneant partem catholicam de gravissimo peccato quod patrat et de censuris in quas incurrit, si coram ministro haeretico ad consensum matrimonialem praestandum vel renovandum se sisteret.

689. – Doctrinam catholicam de sacramento matrimonii parochi in concionibus prudenter fidelibus incul-

cent ad mentem Pii IX, Alloc. *Acerbissimum*, 27 Septembris 1852: scilicet, matrimonium esse vere et proprie unum ex septem evangelicae legis sacramentis, a Christo Domino institutum, ac propterea inter fideles matrimonium dari non posse, quin uno eodemque tempore sit sacramentum; atque idcirco quamlibet aliam inter christianos viri et mulieris praeter sacramentum coniunctionem, cuiuscumque etiam civilis legis vi factam, nihil aliud esse, nisi turpem et exitialem concubinatum ab Ecclesia tantopere damnatum: ac proinde a coniugali foedere sacramentum separari numquam posse, et omnino spectare ad Ecclesiae potestatem ea omnia decernere quae ad idem matrimonium quovis modo possint pertinere.

690. – Lugendum certe utpote in perniciem animarum maxime cedens, quod catholici nonnulli coram civili magistratu tantum compareant matrimonium inituri: ideoque totis viribus ab hoc damnationis statu avertendi sunt. Improbanda est etiam negligentia eorum qui postquam verum matrimonium in facie Ecclesiae contraxerit iura mere civilia sibi, coniugi et proli sarta tectaque servare non curant, coram civili magistratu haud comparentes; unde etiam improborum pravitati ansa praebetur, proprio relicto legitimo coniuge, alteri civili tantum foedere adhaerere. Quapropter ad evitanda pericula quae ex hodiernis legibus civilibus facile oriri possunt, parochis indicimus ut in concionibus et privatim parentes sponsae graviter moneant, ne ulla de causa permittant sponsam de paterna domo abduci, quin prius sponsi propriae conscientiae consulerint per verum matrimonium in forma Ecclesiae consueta; dein ne filiam sponso tradant antequam eiusdem civilia iura coram civili magistratu in tuto posita fuerint: ad quod obti-

nendum, praemittantur matrimonio, saltem quoties necessarium iudicetur, attentis indole sponsi et adiunctis familiae eiusdem, opportuna et valida promissiones ex parte sponsi eiusque familiae.

691. – Si quis postquam matrimonium contraxerit in facie Ecclesiae, superstite adhuc coniuge, aliud attentaverit matrimonium contrahere coram civili magistratu, ipso facto excommunicationem incurrit Episcopo reservatam.

692. – Catholicorum officium est matrimonium in facie Ecclesiae celebrare priusquam civilis coereonia coram civili magistratu compleatur: si quis vero contraegerit, ac intra duos menses coram proprio parcho vel coram Episcopo non comparuerit, eo scilicet fine ut, sive per matrimonium coram Ecclesia legitimandum seu celebrandum (si, attentis omnibus, civilis illa coniunctio legitimanda iudicetur), servatis de iure servandis, sive per legalem separationem, efficaciter consulat conscientiae suae excommunicationem incurrit ipso facto Episcopo reservatam.

TITULUS IX.

DE INDULGENTIIS.

693. – Ab Episcopis monendi sunt parochi alique animarum rectores ut usum et effectus indulgentiarum populum edoceant: ita fiet ut debita cum dispositione ad eas lucrandas accedat et periculum avertatur ne illis propria ex ignorantia vel ex aliena malitia abutatur.

694. – Saepe inveniuntur fideles qui penitus ignorant quid veniat nomine indulgentiae quadragenarum, septem annorum, quid verbis indulgentiae plenariae et partialis significetur, et quod magis lugendum est

nesciunt per indulgentiam eis applicari thesaurum Ecclesiae, nec intelligunt quid significetur indulgentiae verbo. Ideoque sedulo dissolvenda est huiusmodi ignorantia ubicumque inveniatur.

695. – Quia nonnumquam indulgentiae apocryphae pro veris a fidelibus habentur, muneris Episcoporum et parochorum est diligenter invigilare in re tanti momenti, ut illae indulgentiae apocryphae vel dubiae de medio tollantur.

696. – Episcopi etiam sedulo examinent Rescripta et Brevia in quibus indulgentiae conceduntur.

697. – Sacerdotes facultate gaudentes aliquas indulgentias concedendi, v. g. confratribus nonnullorum piorum sodalitorum, deferentibus scapulare etc., ne eas denegent fidelibus in mortis articulo constitutis. Si de indulgentia Const. *Pia Mater* Benedicti XIV agatur, excitent infirmos « praesertim ad ipsam mortem aequo ac libenti animo de manu Domini suscipiendam in satisfactionem poenarum quas peccando promeruerunt. » invocatio etiam saltem mentalis Sanctissimi Nominis *Iesu*, quando aegrotus est sui compos, ut conditio sine qua non ei iniungenda est.

698. – Pro indulgentiis lucrandis et uberrimis fructibus percipiendis vix invenire possumus aliud pium exercitium aptius illo quod Via-Crucis vocatur: quare enixe fidelibus commendetur. « Compertum enim est hoc sancto exercitio pie ac devote peracto paulatim assuescere fideles quoscumque ad meditandum, eosque exercitari ad mores reformandos. » (S. C. Indulg. 3 Apr. 1731).

699. – Opportunum ducimus animadvertere quod soli sacerdotes facultatem habentes possunt erigere stationes Viae-Crucis, Episcopi tamen venia toties quo-